

TEXT OCH FOTO PER STRÖMBRO

En äldre man som med bred dialekt talar om hur det var förr i tiden. Är det bilden av berättaren? Ja, kanske. Men helt sann är den inte.

– NEJ, GUBBSTÄMPELN är orättvis. Det finns många skickliga kvinnliga berättare, säger skådespelerskan Matilda Kjellmor, 26.

– Som generell bild håller jag ändå med. Men det som gör berättandet så roligt är skillnaderna. Om jag och du berättar samma historia blir de fantastiskt olika, säger berättarkollegan Pär-Erik Wikström, 56.

När Pär-Erik var 15 år begav han sig till skogs som timmerman. Där träffade han många andra skogsarbetare, och vid varje ödegård, vid varje kafferast, kom historierna. Berättelser om människorna som levt där, vad de gjort, vad som hänt. Fantastiska historier berättade av riktiga mästare.

– Jag var väldigt tystlåten själv, men berättelserna sitter kvar ännu. De är grunden till mitt berättande.

Han är inte lika tystlåten längre. Nu för han arvet vidare. Människorna och platserna må vara borta, men de lever vidare i berättelserna. Det är en viktig drivkraft – den kulturhistoriska gärningen att inte låta världen glömma. I bästa fall ger det oss nya insikter.

– Jag tillhör den äldre generationen och har blivit fostrad i den. Jag berättar ofta historier som har ägt rum för några år sedan och är traditionell på det viset. Men jag tycker fruktansvärt mycket om att lyssna på dem som törs göra nya historier.

För de finns. I jobbet som lärare på Edelviks folkhögskola, där han bland annat håller kurser i berättande, uppstår ständigt nya möten.

Som med den tidigare eleven, Matilda Kjellmor.

– Jag skulle göra en berättelse om vår samtid, med främlingsfientliga strömningar, antifeministisk propaganda och en på många sätt fattig människosyn, om jag skulle sätta upp en föreställning i dag, säger Matilda.

För henne skulle det kännas främmande att leva upp till bilden av en äldre man som berättar om förr i tiden. Hon är en berättare, biten av konstformen sedan barndomens sagostunder och de vuxnas historier.

– Skulle jag prata på dialekt, det skulle inte funka. Jag måste kunna relatera till historien, det måste alla berättare som vill få fram ett budskap.

”Jag måste kunna relatera till historien”.

Ett exempel är *Det berättades*, Matildas och Pär-Eriks gemensamma berättarföreställning som bygger på Henning Sjöströms skönlitterära figurer. Kvinnorna är ganska osynliga i originaltexterna, men...

– Det behöver inte bara handla om männen för det. Jag vänder gärna på perspektiven för att hitta någonting i materialet som angår mig. Min ingång blev att synliggöra kvinnorna som knappt nämns, men som man förstår sliter järnet för att få ihop livet.

Och på så vis berikades den berättelsen med ytterligare en dimension. För i slutändan har en berättelse lika många skepnader som röster som berättar den.

– Det handlar mer om dina referensramar än om ålder och kön, säger Pär-Erik.